

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО УГОДУ ЗІ СЛІДСТВОМ У КОРУПЦІЙНИХ СПРАВАХ: ЗАГРОЗИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Дрижакова Діна Юрївна

*адвокат, аспірантка кафедри кримінально-правової політики
та кримінального права,*

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Корупція є однією з головних перешкод на шляху України до Європейського Союзу. Вона підриває довіру міжнародних партнерів, заважає проведенню реформ та гальмує економічний розвиток. Тому боротьба з корупцією – це не лише внутрішньополітичне завдання, а й необхідна умова для успішної євроінтеграції. Кожен українець може долучитися до боротьби з корупцією, повідомляючи про факти хабарництва, підтримуючи антикорупційні ініціативи та вимагаючи від влади дієвих заходів.

Закон України «Про запобігання корупції» у розділі VIII «Захист викривачів» визначає вимоги щодо віднесення особи до викривача корупції, гарантії захисту викривачів, забезпечення умов для здійснення повідомлення інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень чи інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

При цьому законодавство України розрізняє заявників та викривачів. Різниця між ними полягає в тому, що будь-яка людина може повідомити про корупцію, якщо переконана, що її інформація є достовірною. Але не завжди той, хто повідомив про корупцію, є викривачем.

Викривач – це особа, яка надає достовірну інформацію про корупційне правопорушення, якщо ця інформація стала їй відома під час її трудової, професійної, господарської, громадської діяльності [1].

На сьогодні Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII «Про запобігання корупції» (із змінами) (далі – Закон) визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень [2].

Законом з метою запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням визначені спеціальні обмеження щодо діяльності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, інших осіб, заходи запобігання та врегулювання конфлікту

інтересів, правила етичної поведінки та фінансового контролю, захист викривачів, інші механізми запобігання корупції.

За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень передбачена кримінальна, адміністративна, цивільно-правова та дисциплінарна відповідальність.

Корупційне правопорушення – діяння, що містить ознаки корупції, вчинене уповноваженою особою, за яке законом встановлено кримінальну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

З об'єктивної сторони склад корупційного правопорушення завжди характеризується використанням особою влади та службового становища всупереч інтересам служби.

Правопорушення, пов'язане з корупцією – діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене уповноваженою особою, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Як корупційні, так і пов'язані з корупцією правопорушення з суб'єктивної сторони характеризуються метою одержання неправомірної вигоди.

Вичерпний перелік корупційних кримінальних правопорушень наведено у примітці до ст. 45 Кримінального кодексу України, згідно з якою вказані правопорушення можна умовно поділити на дві групи:

- кримінальні правопорушення, які вважають корупційними лише за умови їх учинення через зловживання службовим становищем;
- безумовно корупційні кримінальні правопорушення, передбачені конкретними статтями Кримінального кодексу України [3].

Покарання за вказаний вид правопорушень варіюється залежно від конкретного його складу в межах від штрафу без зазначення його нижньої межі аж до позбавлення волі строком до 15 років.

У більшості кримінальних корупційних правопорушень санкцією статті передбачено додаткове покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, максимальний строк якого за окремі злочини встановлено до 10 років, та/або конфіскації майна.

14 липня 2024 року Верховна Рада України прийняла в першому читанні законопроект № 11340 [4], який пропонує внести зміни до Кримінального кодексу (КК) та Кримінального процесуального кодексу (КПК) України щодо підвищення ефективності укладення угод про визнання винуватості у справах про корупційні злочини.

Основними положеннями даного законопроекту є:

- введення інституту угод про визнання винуватості, тобто підозрюваним та обвинуваченим у корупційних злочинах надається

можливість укласти угоду з прокурором про визнання винуватості та узгодження покарання;

- збільшення розміру штрафів за корупційні злочини;
- запровадження можливості звільнення від покарання за корупційні злочини, по суті підозрювані та обвинувачені у корупційних злочинах можуть бути звільнені від покарання, якщо вони співпрацюють зі слідством та/або викривають інших корупціонерів.

Очільниця Комітету з питань антикорупційної політики Анастасія Радіна наголосила, що проект закону № 11340 не відповідає вимогам антикорупційного законодавства і містить корупціогенний фактор. Таке рішення ухвалив комітет з антикорупційної політики.

"Редакція, яка буде винесена на перше читання, надає можливість підозрюваному чи обвинуваченому у вчиненні особливо тяжкого корупційного злочину отримати менш суворе покарання за умови просто часткового відшкодування збитку – без викриття інших учасників злочину. Простими словами, якщо законопроект № 11340 буде ухвалено у нинішньому вигляді, кожен учасник топ-корупційного злочину включно з організатором зможе просто відкупитися, запропонувавши будь-яку суму в обмін на угоду зі слідством. Не обов'язковим буде навіть повне відшкодування завданої шкоди чи збитків", – наголосила Радіна Анастасія [5].

Прихильники даного законопроекту вважають, що він:

- допоможе боротися з корупцією. Нібито угоди про визнання винуватості дозволять швидше та ефективніше розслідувати корупційні злочини та карати винних. Відразу від себе не погоджусь з даною позицією, бо можливість відкупитися дасть ще більше переваг корупціонерам та породить відчуття безкарності.

- зменшить кількість корупційних злочинів: Збільшення розміру штрафів та можливість звільнення від покарання за співпрацю зі слідством будуть стримувати від вчинення корупційних злочинів.

- забезпечить справедливість: Угоди про визнання винуватості дозволять обвинуваченим визнати свою вину та отримати більш м'яке покарання, ніж у разі судового розгляду;

- зменшить навантаженість на судову систему.

Натомість противники законопроекту вважають, що він:

- може бути використаний для тиску на підозрюваних та обвинувачених: прокурори можуть зловживати своїми повноваженнями та примушувати людей укладати угоди про визнання винуватості, навіть якщо вони не винні.

- не є справедливим: угоди про визнання винуватості можуть призвести до того, що корупціонери, які співпрацюють зі слідством, отримають більш м'яке покарання, ніж ті, хто не співпрацює.

– не сприятиме боротьбі з корупцією: збільшення розміру штрафів не є гарантією того, що люди перестануть вчиняти корупційні злочини.

- підірве рівень довіри суспільства до правосуддя;
- сприятиме легалізації активів, одержаних злочинним шляхом.

Законопроект №11340 ще знаходиться на стадії розробки. Його остаточний текст може бути змінений перед тим, як він буде прийнятий у другому читанні.

Важливо зазначити, що боротьба з корупцією – це складне завдання, яке потребує комплексного підходу.

Законопроект № 11340 є лише одним із інструментів, які можуть бути використані для цієї мети.

Окрім прийняття нових законів, важливо також змінювати менталітет людей та створювати атмосферу нетерпимості до корупції.

Література:

1. Хто такий викривач корупції? URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/antikoruptionsya-diyalnist/print-461551.html>

2. Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII «Про запобігання корупції» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

3. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

4. Текст Законопроекту № 11340 URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44421>

5. Відкуп від корупційних злочинів: законопроект ухвалено у першому читанні. Юридична газета. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/vidkup-vid-korupciynih-zlochyniv-zakonoproekt-uhvaleno-u-pershomu-chitanni.html>